

Μίσος για όλους

Του **KENAN MALIK*** / THE GUARDIAN

Πριν από λίγα χρόνια, ήμουν καλεσμένος σε ραδιοφωνική εκπομπή του BBC. Μεταξύ των καλεσμένων ήταν και η συγγραφέας Εβα Φίγκες, Εβραία που έφυγε ως πρόσφυγας από τη ναζιστική Γερμανία και σφοδρή επικρίτρια του Ισραήλ. Η Φίγκες είπε ότι το Ισραήλ θα μπορούσε να φτιάξει θαλάμους αερίων για να εξολοθρευσει τους Παλαιστίνιους, αν δεν φοβόταν μήπως αυτό μαθευτεί. Δεν ήταν εντυπωσιακό μόνο το ίδιο το σχόλιο της Φίγκες αλλά και το γεγονός ότι ο μόνος που αντιπαρέθεσε μαζί της γι' αυτό ήμουν εγώ. Το να λες -χωρίς να διαθέτεις το παραμικρό στοιχείο- ότι οι Ισραηλινοί θα ήθελαν να φτιάξουν θαλάμους αερίων, με δεδομένη την ιστορία του Ολοκαυτώματος, ξεπερνά τα όρια.

Το περιστατικό αποκαλύπτει ότι πολλές αντισημιτικές ιδέες έχουν ενσωματωθεί τόσο πολύ στον λόγο, που έχουν γίνει σχεδόν αόρατες. Φέρνω στον νου μου αυτήν τη συζήτηση καθώς η έννοια του αντισημιτισμού επιστρέφει στην Ευρώπη - συχνά μεταμφιεσμένη σε οργή για την επίθεση του Ισραήλ στη Γάζα. Συναγωγές έχουν δεχθεί επιθέσεις, καταστήματα που ανήκουν σε Εβραίους έχουν υποστεί βανδαλισμούς και Εβραίοι έχουν πέσει θύματα ξυλοδαρμών. Στις φιλοπαλαιστινιακές διαδηλώσεις στο Λονδίνο αφθονούν τα πλακάτ που συγκρίνουν τους Ισραηλινούς με τους ναζί. Ακόμη και «βάλτε τους Εβραίους στο θάλαμο αερίων» φαίνεται ότι φώναζαν οι διαδηλωτές στη Γερμανία.

Ο σημερινός αντισημιτισμός στην Ευρώπη δεν αποτελεί απλά επανέκδοση του παρελθόντος, είναι και καρπός νέων εξελίξεων. Μία από αυτές είναι η ενίσχυση και μεταμόρφωση των μουσουλμανικών κοινοτήτων. Τις δεκαετίες του 1970 και

Διαδήλωση κατά του ρατσισμού και του αντισημιτισμού στη Γαλλία.

'80, οι κοινότητες των μουσουλμάνων στην Ευρώπη διακρίνονταν για το κοσμικό τους πνεύμα. Από τα τέλη της δεκαετίας του '80 και μετά, όμως, τα κοσμικά κινήματα περιθωριοποιήθηκαν, ενώ η θρησκευτική ζέση ενισχύθηκε. Παρότι η στήριξη στα αιτήματα των Παλαιστίνιων υπήρξε ανέκαθεν μεγάλη, το φαινόμενο της εδραίωσης του αντισημιτισμού είναι πρόσφατο.

Θα ήταν εύκολο να αποδώσουμε το παραπάνω φαινόμενο στην ενίσχυση συντηρητικών τάσεων στο εσωτερικό των μουσουλμανικών κοινοτήτων. Η απάντηση, όμως, είναι πιο περίπλοκη.

Όπως δείχνουν σχετικές μελέτες, το μέγεθος της μουσουλμανικής κοινότητας σε κάποιο κράτος δεν έχει σχέση με τα επίπεδα αντισημιτισμού σε αυτό. Αντίθετα, χώρες με αμε-

λπτές μουσουλμανικές κοινότητες -όπως η Πολωνία- εμφανίζουν τα υψηλότερα ποσοστά αντισημιτισμού στην ήπειρό μας.

Ισως θα πρέπει να αναζητήσουμε την πηγή του κακού στην ανάδειξη της «αντι-πολιτικής» στο προσκήνιο. Με τον όρο αυτό εννοώ τη διάχυτη σε όλη την Ευρώπη περιφρόνηση για τον πολιτικό κόσμο, που άνοιξε τον δρόμο σε σύγκλιση του ριζοσπαστικού λαϊκισμού, με τη μισαλλοδοξία. Πολλοί είναι εκείνοι, που θεωρούν τον σύγχρονο κόσμο καώδη και υποκινούμενο από χθόνιες δυνάμεις. Οι θεωρίες συνωμοσίας, που περιορίζονταν κάποτε στο περιθώριο της πολιτικής, έχουν αποκτήσει πρωτεύοντα ρόλο.

Την ίδια στιγμή, ο αντισημιτισμός κατέστη βολικό ιδεολογικό καταφύγιο για πολλές διαφορετικές ομά-

δες οργισμένων πολιτών. Η αποσάθρωση του διαχωρισμού μεταξύ αντισημιτισμού και αντισημιτισμού επιτρέπει σε πολλούς, όπως την κ. Φίγκες, να φαντάζονται τους Ισραηλινούς ως ηθικούς αυτουργούς παγκόσμιας κλιμακας συνωμοσιών.

Οι επιπτώσεις της νέας αυτής τάσης είναι εμφανείς στη Γαλλία, όπου εκπροσωπούνται με το χειρότερο τρόπο από τον «κωμικό» Ντιεντονέ και το «σίμα κατατεθέν» του, τον ανάποδο ναζιστικό χαιρετισμό γνωστό ως «κενέλ». Ο χαιρετισμός του Ντιεντονέ είναι την ίδια στιγμή αντισημιτικό σύμβολο και αντισυστημικό σύνθημα.

Οι Εβραίοι δεν είναι, όμως, οι μοναδικοί στόχοι του περιρρέοντος μίσους. Έρευνα του αμερικανικού ινστιτούτου Pew Research δείχνει ότι ο αντισημιτισμός όχι μόνο αυξήθηκε σε όλη την Ευρώπη, αλλά και ότι οι οπαδοί της μισαλλοδοξίας αυτής στάσης αντιμετωπίζουν με τον ίδιο, ρατσιστικό τρόπο και τους μουσουλμάνους. Το κράμα ξενοφοβίας, θεωριών συνωμοσίας, εθνικισμού και λαϊκισμού, που εξέθρεψε τον αντισημιτισμό, παράγει και καλλιεργεί το μίσος κατά των μουσουλμάνων. Η έρευνα του Pew αναφέρει άλλωστε ότι «σχεδόν σε κάθε χώρα, οι απόψεις των πολιτών για τους μουσουλμάνους είναι σταθερά πιο αρνητικές από ό,τι αυτές για τους Εβραίους». Οι ενέργειες του Ισραήλ στη Γάζα δεν πρέπει να προσφέρουν ηθολογικά επεκτημένα, με στόχο τη νομιμοποίηση του αντισημιτισμού στην Ευρώπη. Αντίστοιχα, όμως, το υπαρκτό κύμα αντισημιτισμού δεν πρέπει να γίνει μέρος προσπάθειας αιτιολόγησης βαθιά ριζωμένων αντιμουσουλμανικών προκαταλήψεων στην ήπειρό μας.

*Ο κ. Kenan Malik είναι συγγραφέας.